

Abril.

SETMANARI NACIONALISTA D'ESQUERRA

ANY I - NÚM. 18

SURT ELS DISSABTES

BARCELONA, 24 DESEMBRE 1938

Redacció i Administració:

R. Catalunya, 38, 1.^a

— Telèfon 17135 —

Número Extraordinari

Preu: 1 pesseta

SUBSCRIPCIÓ:

6 pessetes trimestre

Editorial

Fa ja cinc anys del traspàs de l'il·lustre patrici català, Francesc Macià. La seva memòria resta cada any que passa més aferrada a la nostra terra. I és que Macià, va representar, en la nostra història nacional, la fita màxima de les aspiracions d'alliberació de tot un poble. La multitud en pelegrinatge constant ha vingut mostrant l'adhesió al President plorat, visitant la seva tomba, en aquesta diada commemorativa. Fa dos anys, però, que aquest indret de pau i repòs s'ha vist desolat. La guerra que ens ha imposat, l'agressió armada dels militars rebels venuts a potències estrangeres, ha fet, que molts que no hi mancaven mai, ja no poden fer-ho més. I d'altres, continuen amb les armes a la mà, fent guàrdia d'honor al parapet i a les trinxeres, per a defensar aquells postulats que Macià proclamà i que es concreten, avui, en una guerra per la independència de tots els pobles de la República.

A Macià, però, no li mancaran els continuadors de les seves doctrines i dels seus ideals. Es tot un poble, qui en aquesta diada, fent acte de contricció, procura seguint el camí rectilini de Macià, retrobar-se amb Ell, i deixa de banda desviacions preterites que mai més hauran de produir-se.

Macià, el cabdill preclar de Catalunya i Lluís Companys, l'home que té avui a les seves mans el destí de la nostra pàtria, exponents màxims de les aspiracions llibertadores dels catalans nacionals

M A C I À

Quan més es profunditza el sentit de la nostra tragèdia actual, més s'engrandeix la figura de Macià. Més es comprova com estava endinsat en el cor dels fets. Tot el que ens passa avui ell ho havia previst i dedicà una vida, una moral i un apostolat a evitar-ho. Una biografia seva, escrita sota la constel·lació dels successos actuals, seria edificant.

Macià, vell militar, abandonà la carrera quan els militars espanyols, primoriveristes abans de Primo de Rivera, franquistes abans de Franco, es sublevaren per a obligar a les Corts a votar la llei de jurisdiccions que subordinava el pensament i la política de l'Estat a la violenta brutalitat de la seva espasa. Macià es revoltà contra l'exigència, el militar s'uní a l'home civil per a lluitar contra els militars. L'espasa era per a ell, eina de lliberació i no de dominació i esclavitut.

Macià compregué que el desgavell d'Espanya era ocasionat per la casta militar de mentalitat estrefeta per la monarquia borbònica. Tot l'odi que els pobles de la Península senten els uns contra els altres, eren avivats i excitats des de les sales de banderes.

Català de soca i de rel veïè el seu poble sotmès al jou d'aquest pensament bàrbar que destapava la llei de jurisdiccions. Compregué que bona part de la història d'Espanya, havia mentit per a no confessar que l'Estat errava de camí i obligar-lo a esmenar-se. La pedra de toc de la bona fe política la donava el tracte amb Catalunya.

La guerra civil d'ara li dona la raó, plena raó. Entre els primers propòsits dels feixistes, hi ha l'anul·lació de l'Estatut, primera prova del sentit liberal de la República. Els catalans que s'han passat al camp facciós són els que des de Catalunya combatien Catalunya i aquells que nosaltres, els homes d'Esquerra, acusàvem de falsaris i que tota la vida estigueren distanciats de Macià.

No crec que hi hagi gaires liberals i demòcrates espanyols que no creguin que la llibertat catalana garanteix la llibertat de la República; que no sàpiguen que per a dominar a Catalunya necessitaran una dictadura que els esclavitzarà també a ells. S'ha dit molt això i s'ha repetit tantes vegades des de la República ençà perquè hi hagi ningú que no en tingui esment o ho hagi oblidat, però els fets actuals són exprofessos per a ensenyar-ho o recordar-ho: es pot ben bé assegurar que qui regateja les nostres llibertats s'acosta a Franco. Catalunya i Franco són els dos pols oposats.

Aquesta fou la gran obra de Macià: lligar el plet de Catalunya a un plet de llibertat de tots. El catalanisme de dreta fracassà en totes les provatures de domesticitat; els seus homes, prou conquistaven profits particulars, però Catalunya continuava junyida a l'opressió. Macià veïè ben clar que la força de Catalunya estava en ésser suport de la llibertat.

I ara, el que es combat en els camps de batalla, és el problema de la llibertat i Catalunya n'esdevé més que mai rel profunda. Rel que la gesta republicana ja arribar fins al cor mateix del món.

JAUME AGUADÉ

d'Esquerra Republicana de Catalunya

Femina

L'AVI

Recordem a l'Avi, catalans. Recordem-lo sempre, i més ara que s'escau el cinquè aniversari del seu traspàs.

Era un dia gris, trist, ja el recordeu? Aquelles onze campanades que queien greus, lentes, sonores, impassibles al que s'esdevenia al seu redós, escampaven per arreu de la nostra terra la trista nova: El President és mort! L'Avi ha mort!

Corporalment ens deixava, en l'última batalla lliurada havia estat vençut; però, espiritualment, restava i resta sempre entre nosaltres.

L'Avi! El recordeu? La seva fina i alta silueta—com una senyera d'amor al pròxim—, el seu posat tan noble, tan honorat, la venerada grisor dels seus cabells, el misteri indefinit dels seus ulls—dues flames enceses—, i la veu dolça i manya-ga: Fills meus! Fills meus!

Sí, tots els catalans ho érem, fills de l'Avi, a tots ens estimava molt; i nosaltres, sabérem correspondre a aquest gran i abnegat amor que arribà fins al sacrifici? Ai, ens temem que no!

La seva última voluntat, en morir expressada amb un gest suprem, fou de que ens uníssim tots els catalans, com a bons germans de la gran família catalana. I nosaltres, ho complírem així?

Ara, però, ja ha passat tot allò; han passat cinc anys, cinc anys d'una intensitat tal que bé valen per deu. I ara, encara, si volem ésser dignes d'ésser catalans i fer-nos un xic mereixedors de dir-nos néts de l'Avi, hem de continuar el camí que amb la seva doctrina i amb la seva presència espiritual, ens assenyala. Com? Fent-ho tot per Catalunya, avant-

posant-ho tot per Catalunya, donant-ho tot per Catalunya.

I l'hora de complir el nostre deure ha arribat. Catalunya, el pensament cabdal del President Macià, està envaïda en part per l'enemic que vol fer presa en ella—i precisament ho està en aquelles terres que l'elegiren representant seu a les Corts espanyoles—. El President Macià si visqués ens diria que abans i primer que tot, alliberar Catalunya de l'enemic; si l'Avi visqués ens diria que tot el nostre esforç i la nostra vida per la terra que ens ha vist néixer. I ell que ho supedità tot, benestar, carrera—coronel als quaranta cinc anys—, família, i fins mantes vegades la vida, al major esplendor de la Pàtria, catalana, bé podia parlar-nos així, i nosaltres pels quals era l'esplendor de la Pàtria, tenim el deure d'obeir-lo així.

Ho hem fet, ho fem, i ho farem més encara. Sinó, ¿on seria la prova—l'última— de la nostra gran veneració envers l'Apòstol, del dia del seu enterrament? Ah!, recordeu aquella multitud de la Plaça de la República, i aquell toc agut i estrident, penetrant i fi com una daga, i aquell silenci religiós que el seguí, i aquell místic bressoleig de les banderes a mig pal, i aquell dolorós sentiment i pofec de les llàgrimes dels presents?

El Molt Honorable Senyor President de Catalunya passava per última vegada la portalada del Palau històric.

I la corrua inacabable de catalans per davant del seu cos; i la trista processó a

Montjuïc. I la primera paletada de terra al fèretre...

S'extingia també la llum del dia; ja quasi no s'hi veia gens; el cel també estava llis encara; el silenci era devot també; sols el suau mormol de la mar arribava fins allí. Semblava que es mofés de nosaltres, de la nostra gran dolor: «jo el vetllaré sempre—ens deia—nit i dia vetllaré el seu son etern». I la terra també s'obria tota per a rebre'l en ella, orgullosa d'haver triomfat de nosaltres ja que ella el tindria per sempre. I alta, molt alta, dreta, ben dreta i sola, molt sola, la gloriosa senyera estelada fa de far i guia on reposa l'home bo i únic que visqué i morí per Catalunya, i on manta vegada amb el cor trist i els ulls plorosos de la pena que ha afligit la nostra terra, hem anat a cercar-hi consol. Allí, sota la volta blava del firmament, al redós de la muntanya, a l'ombra de l'ensenyà de la Pàtria, cara a la mar blava i verda, amb la dolça companyia de l'Avi, hi fa tant de bon estar!

Un bon dia, a aquella tomba—l'altar del nostre Déu— sempre coberta de flors, n'hi floriran unes de roges com cap altres i perfumades d'un perfum misteriós: seran les flors de la victòria, que els homes catalans, amb la formació de la columna «Macià-Companys», hauran conquerit per la Pau del món i la llibertat de Catalunya.

Visca Macià!

ANTONIA ABELLÓ

M A C I À I E L S O B R E R S

En ésser Macià enlairat a la Presidència de Catalunya i palesar en tots els seus actes, tant públics com privats, el gran afecte que sentia vers els treballadors i en general per tots els humils, no eren pocs els ciutadans i majorment entre els pertanyents a les classes benestants, que és preguntaven a què podia obeir que un home que mai no havia adulat als treballadors ni fet demagogia societària es convertís de cop i volta en intèrpret de les justes aspiracions dels mateixos. Apressem-nos a dir, que els qui tal cosa deien, palesaven desconèixer en absolut la vida pública del gran català que per tal de treballar per la llibertat del seu poble renuncià a la seva brillant i prometedora carrera. Direm d'antuvi que l'Avi no hagués fet el que feia per als treballadors obeint als seus nobles sentiments, ho hauria fet per a correspondre a l'escalí que en tots els moments de la seva vida pública trobà en les classes assalariades.

Cal no oblidar, com els qui primer recolzaren Macià als començos de la seva intensa i fecunda carrera política, foren els modestos camperols de les terres lleidatanes, els quals, desafiant les amenaces dels cacics i la fúria dels grans terratinents, l'elegiren ininterrompudament durant vint anys com a representant seu al Parlament espanyol i que més tard, en venir a Barcelona, amb el fi de donar més envergadura a la seva campanya per l'alliberació de Catalunya, no varen ésser el Foment del Treball Nacional ni l'Institut Agrícola de Sant Isidre, els qui li obriren les portes, sinó que va ésser la prestigiosa i catalaníssima entitat obrera, coneguda amb el nom de Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, qui li obri les portes de bat a bat i fou en les rengleres d'aquesta gloriosa i patriòtica entitat obrera, d'on sortiren els idealistes que secundaren Macià en la seva campanya pel reviscolament de la personalitat catalana, i que tants de maldecaps donà als homes de la Lliga i, en general, a tots els que vivien a costa del treball aliè. I, més tard, quan després dels esdeveniments de Prats de Molló, els governants de la decrepita Europa a instigacions del dictador jerezà no el deixaven viure en pau a ell, ni als homes que l'acompanyaven en la històrica gesta, eren els obrers, per mitjà de les seves organitzacions, tant polítiques com sindicals, qui recolzaven els homes que tot el món oficial procurava trure's de sobre i que a França foren defensats pels prestigiosos advocats Màrius Moutet i Henry Torres, socialista el primer i llavors militant del partit comunista el segon; i en passar a Bèlgica fou el veterà socialista Vandervelde, que ve demostrant com malgrat els seus setanta anys és el més jove dels socialites de la Nació, que governa el dubtós Spaak, qui va defensar el dret dels homes de Prats de Molló. Així mateix, quan l'Avi amb alguns dels seus

acompanyants hagueren de traslladar-se a terres d'Amèrica i no voler-los-hi permetre el dictador Uriburu l'estada a Buenos Aires, foren els treballadors argentins representats pel Senador Palacios, qui amb la seva investidura parlamentària i alt prestigi polític va defensar Macià i els seus companys.

No para en el què deixem relatat més amunt l'acció dels obrers organitzats del món en favor de la causa defensada per Macià, sinó que per mitjà de la seva premsa feren conèixer arreu del món el problema de Catalunya; puix que deuen ésser encara molts els que recorden com mentre els diaris socialistes i comunistes de la veïna República dedicaven planes senceres a la gesta duta a terme per Macià i els seus homes en els Pireneus, i el procés que amb tal motiu, més tard, va seguir-se'ls, els altres diaris el que més hi dedicava, unes dotzenes de ratlles. I, a Anglaterra, la gran premsa de la qual amb prou feines si va publicar algunes ratlles a la gesta de l'home que avui «ABRIL» ret homenatge de fervorosa devoció, fou el Daily Herald, òrgan del Partit Laborista, el que va inserir en les seves planes una extensa informació que en un mal anglès li varen trametre des d'aquí. Com en aquella època per mitjà de l'idioma «Esperanto» mantenim correspondència amb companys esperantistes de diversos països, a tots ells els vàrem trametre una extensa nota relatant la gesta duta a terme per l'Avi i els seus homes, amb el prec de què procuressin fer-la inserir en els periòdics obrers dels seus respectius països i d'aquesta manera, de la nostra causa nacional varen tenir-ne esment els més llunyants països de la terra tals com el Japó, Xina, Austràlia, Canadà, etc., i amb franquesa, hem de confessar, que les majors emocions experimentades durant la nostra vida ha estat el moment de rebre, junt amb la resposta del desconegut i llunyà company, el periòdic en el qual s'hi havia publicat, en esperanto, un relat dels fets que esmentem. Creieu que donava bo de veure entre els enrevessats gerolífics dels llenguatges xines i japonès s'hi donava compte, en un altre llenguatge que perfectament podíem llegir, d'aquell intent d'alliberació de la nostra pàtria i, de debò ens dol, que els esbirros de Martínez Anido ens els robesin en una de les visites que ens feren durant la Dictadura de Primo de Rivera i que, àdhuc determinat jutge militar, famós per les seves crueltats, volia trobar-hi matèria per a un procés contra la seguretat del «Estado».

Hem cregut convenient, en complir-se el cinquè aniversari del traspàs de l'home que tant lluità per a restaurar les llibertats de la nostra terra, recordar l'eficaç intervenció dels estaments obreristes dels quals algú voldria prescindir, contribuint a què el gran Macià pogués dur a terme la seva obra.

MIQUEL VILAGINÉS

MACIA CONFEDERAL

«Aconseguida la llibertat integral de Catalunya, estem disposats a crear de bon cor amb la resta de pobles lliures d'Ibèria, una activitat conjunta per a fundar una ampla confederació, lliure i voluntària, de pobles ibèrics.»

FRANCESC MACIÀ

En diverses ocasions hem sostingut el nostre criteri favorable al sistema confederal en lloc de l'anomenat Estat Federal. I és precisament en aquesta avinentesa, en la commemoració del traspàs del plorat President Macià, que insistim amb la nostra tesi que a fi de comptes no és altra que la que informava el pensament de l'«Avi» el febrer del 1931.

En les Declaracions fonamentals que el Congrés del partit de Macià, aprovava el març del 1931, hi figura l'expressió claríssima del confederalisme d'«Estat Català». Dret de Catalunya a regir-se per si mateixa, amb plena sobirania. (Llibertat integral — autodeterminació). — Assolida la llibertat nacional, facilitar, amb tota cordialitat, la confederació dels pobles ibèrics, sempre que aquesta deixi salvada i garantida la sobirania dels estats particulars que estableixin el pacte. (Constitució confederal mitjançant el pacte entre dos pobles lliures) — Aquesta confederació únicament podrà establir-se amb pobles regits per un govern democràtic i es pactarà directament amb ells per mitjà dels seus legítims representants. — (Definició del nostre nacionalisme. — Aquest no pactarà amb el «nacionalisme d'opereta» dèspota i reaccionari.

Aquests principis bàsics aprovats en l'Assemblea del partit que Macià acabava de llavar, és la prova evident que la tesi sostinguda pel primer President de la Generalitat restaurada no va ésser-ho unànimement per la més important organització política nacionalista d'aquella època, principis que després varen ésser adoptats «in totum» per la cèlebre Conferència de partits d'esquerra celebrada al Foment Republicà de Sants, on va néixer l'actual Esquerra Republicana de Catalunya.

La concepció federalista és, doncs, una doctrina no acceptada per Macià. Federació, és el resultat d'una unió feta des de dalt sense tenir en compte pobles ni estats.

Pot existir una República Federal, dins una sola nació, per exemple, els Estats Units d'Amèrica, o sigui la reunió de diferents Estats sense nacionalitat pròpia. Partint que l'Estat és l'expressió jurídica de la nació, a Nord-Amèrica es regeixen sota una República Federal per quant una Confederació seria impossible de realitzar-la. Per ésser viable una Confederació és necessari que existeixin diferents pobles amb nacionalitat pròpia i lliure prèviament o sigui amb plenitud de drets per a poder pactar amb els altres pobles lliures. Per això a Espanya, solament la nostra concepció confederalista, és viable, donada l'existència de pobles amb nacionalitat pròpia. Galícia, Euzkadi, Castella i Catalunya. La República federal espanyola, comportaria cas d'ésser realitat un dia, la creació d'una sèrie de territoris autònoms, sense les característiques essencials de poble: llengua, art, literatura, geografia i història pròpies, més clar encara, d'una sèrie de nacions fantasmes.

Es evident, però, que abans de parlar de Confederació d'Estats Ibèrics, és necessari recordar la doctrina de Macià abans definida. Cal primer assolir la llibertat plena de tots aquests pobles per a després amb plenitud de facultats anar a establir la Confederació de pobles lliures d'Ibèria. Una constitució moderníssima, la de la U. R. S. S., així té resol't el seu sistema constitucional, Unió de Repúbliques lliures, amb el dret de separar-se'n si així fos la seva voluntat. Aquest darrer dret evidentment serà difícil, en una unió lliurement pactada, que se'n faci mai ús. Però, l'establiment del mateix és precís, com ho ha fet la U. R. S. S., per a ésser una veritable Confederació d'Estats lliures amb nacionalitat pròpia.

Per això, Macià, en proclamar el 14 d'Abril del 1931, la República Catalana, no deixà d'esmentar que tal República l'establiria damunt d'un Estat lliure, el Català, integrant, si així es volia per part dels altres, d'una Confederació d'Estats lliures d'Ibèria. Amb aquestes bases plenes de solidesa, la nova Confederació de Repúbliques Ibèriques, donaria plena satisfacció als anhels revolucionaris dels nacionalismes esquerrans i liberals de tota la Península Ibèrica.

FRANCESC PADRÓS

25 DESEMBRE 1933

Es ben present amb nosaltres aquella imatge que ens oferia la Catalunya del 1933. Allà, en la Barcelona màrtir dels nostres dies, el poble català era present a l'homenatge pòstum a la gran figura que acabava de desaparèixer. Ben lluny aleshores de pressentir tan sols, la gran tragèdia que s'acostava. Tant ens sembla ara encara inaudit el que s'ha imposat a aquest poble que sols aspirava a viure amb llibertat i dignament.

Si no fos que no són pas aquestes hores de defallences ni de febleses, bé ens podríem plànyer de la dolor que ens ha de produir l'haver viscut aquest gran trastorn quan precisament Catalunya s'anava recobrant ella mateixa; quan els somnis, que en altre temps es motejaren de quimèrics, del gran President, prenen, com centelles màgiques, en el cor d'un poble ja predisposat a viure la seva vida pròpia, ja ben decidit a plasmar en realitats presents les aspiracions que no havien pogut ofegar els fets més adversos ni les persecucions més infamants.

Però és també en els records que guarden les pàgines de la nostra història gloriosa, on trobem prou força per a bandejar els nostres plans, on podem recollir, amb un joïós esperançament, la certesa que Catalunya reviurà de les seves pròpies cendres, per la fortitud del seu esperit secular, per la magnitud del sacrifici que li ofereixen els seus fills que no es talvien llur sang per salvar-la de les urpes que intenten clavar-se a les entranyes d'aquesta terra indòmita.

Prou que la destrocen amb llurs mètodes repugnants i salvatges, però no aconseguen malmetre la seva ànima trempada ja en l'enclusa del dolor.

Prou que la cobegen aquesta terra magnífica que besa amorós el Mediterrani, aquesta Catalunya dels paisatges esquerps i riolers, aspra i dolça a la vega-da, la de les muntanyes augustes i camps

ubèrrims. Però també prou saben que no l'hauran mai, perquè encara que la trepitessin de banda a banda, trobarien en ella la terra que els maleeix i mentre un català hi restés, un cor que els avoriria.

En commemorar avui el cinquè aniversari de la mort de Francesc Macià, ens plau de consignar la nostra fidelitat al seu apostolat patriòtic; fidelitat que no minvarà pas la grandiositat de la tragèdia ni la cruïssa dels sacrificis. No sabem encara on poden arribar aquella ni aquests, però tenim fe en la permanència immutable de tots els valors espirituals que salven els pobles en les hores supremes.

El mateix heroisme, la mateixa tenacitat dels nostres soldats en els front de combat, són ací possibles fins el clos de la Pàtria. Allà es defensa la terra pam a pam, moltes vegades amb el sacrifici de la pròpia vida. Ací han d'instal·lar-se les defenses increbantables de tots els valors de la catalanitat, Arma poderosa ens en serà la nostra llengua mare, que si un dia féu possible el ressorgiment de Catalunya com a poble lliure, ara ens dirà, amb el seu accent únic i inconfundible, quin és el nostre deure, i ens ensenyarà a conèixer els nostres enemics de dintre. I en el front civil de dins la nostra terra, es faran recular les forces adverses al nostre esperit: els engegaments d'un poble que es veu agredit traïdorament, universalismes equivocats, baixes passions que suren inevitables pels efectes d'una guerra provocada i imposada, influències estranyes, errades possibles, tot ho superarà aquest poble que no vol morir.

NURI MONTSERRAT

del Grup Femení del Foment

Reus, desembre 1938.

Francesc Macià, o la consciència nacional

Fa cinc anys que moria, voltat de l'afecte i la veneració de tot Catalunya. El senyor Francesc Macià i Llussà, primer President de la Generalitat de Catalunya i artífex de la Catalunya Autònoma nascuda junt amb la República del 14 d'abril. Al cap de cinc anys, plens de dates inoblidables i d'esdeveniments transcendents per a la vida del nostre poble, encara manca escriure una biografia de l'Avi, la gran biografia que es mereix i que Catalunya necessita per a comprendre en tota la seva significació i estimar en tot el seu valor d'exemplaritat l'home admirable, cavaller d'un ideal, que posà la seva fortuna, la seva carrera professional i la seva mateixa vida al servei de la Pàtria esclava que volia alliberar. Joan Alavedra, que podria escriure magníficament aquesta «Vida de Francesc Macià» indispensable en la bibliografia catalana i que s'ha compromès àdhuc a fer-la, em perdonarà que des d'ací li renovi cordialment l'excitació que moltes vegades li he fet en aquest sentit i que no té dret a desoir. Cinc anys després de la seva mort, Macià no té encara la biografia que es mereix. ¿Voldrà dir això que ha estat oblidat pels catalans? ¿Significarà potser que la seva figura s'ha esborrat, que la seva obra ha estat perduda, el seu exemple malaguanyat?

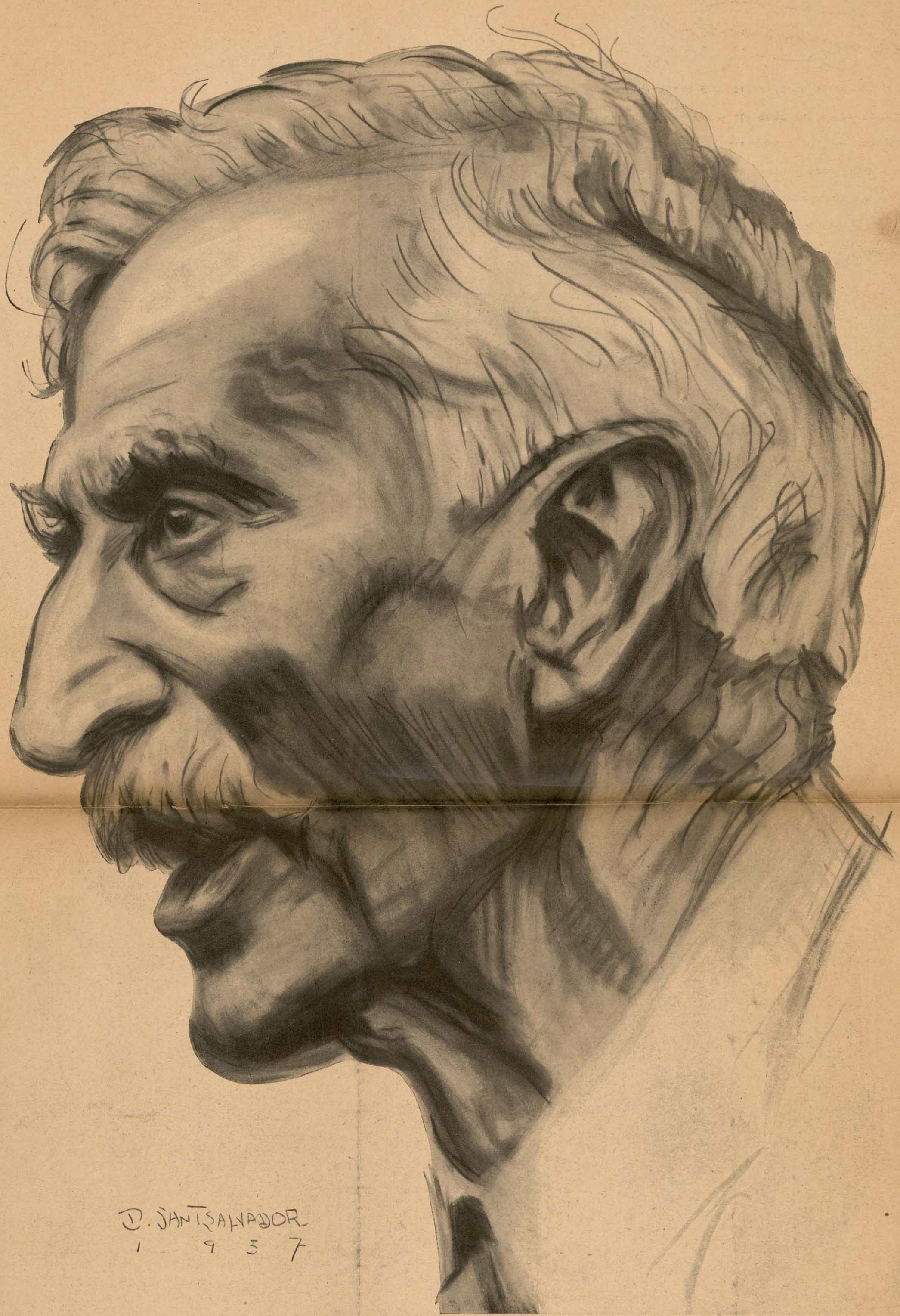
Les flors immarcessibles que omplen constantment la Plaça de la Fe, al mig de la qual reposen, de cara a la mar, les despulles del President Macià, desmentirien amb prou eloqüència aquesta suposició. No, Catalunya no oblida ni oblidarà mai el seu primer President, que li marcava el camí de l'alliberació nacional, l'home que era la mateixa consciència del poble feta carn i verb. Macià ha trobat un digne successor a la Presidència de la Generalitat en la persona de Lluís Companys; la seva obra no ha estat eixorca, però la seva figura és inoblidable. Moltes vegades, en els tombants atzarosos d'aquests darrers anys, els catalans s'hauran preguntat instintivament: ¿què hauria fet Macià?, com per a sospesar i contrastar orientacions o actituds que podien semblar discutibles o arriscades. L'ombra augusta de l'Avi cobreix encara, i protegirà sempre, els dos edificis que simbolitzen per als catalans nacionals la nostra personalitat com a poble lliure dintre la República: el Palau de la Generalitat i el del Parlament.

L'existència accidentada de Francesc Macià serà, en els anys a venir, un dels símbols més eloqüents de la vitalitat de la nostra raça i de la força dels ideals del catalanisme. Rebel contra totes les tiranies, perseguit i exiliat, conspirador quan calia mantenir la dignitat de la pàtria calcigada per la bota del dictador, revolucionari el 14 d'abril, en proclamar amb Companys la República a Barcelona, el President Macià conservà, a través de tots aquests atzars de la seva vida, el seu profund sentiment nacional i el seu natural respecte de les jerarquies. Revolucionari, destructor d'un règim, apòstol abrandat d'una justícia social basada en el benestar de tothom, governant que s'estimava més recórrer a la persuasió del pare que a les mesures coercitives del tutor, Francesc Macià sabé conservar sempre, malgrat tot, aquest respecte a les jerarquies, a les dignes jerarquies civils de la intel·ligència i el patriotisme i la tradició cultural del nostre poble. La dignitat del seu càrrec de President de tots els catalans fou duta per ell, que n'era el primer titular, amb l'elegància espiritual que era una de les seves característiques. Ell va influir fortament a donar a la Presidència de la Generalitat la flexibilitat que té segons els dos Estatuts i que li permet de simultaniar o destriar les funcions executives i les representatives. Ell inaugurà el Parlament de Catalunya, roda motriu de la nostra Autonomia i seu de la més alta autoritat catalana.

Al mateix temps, Francesc Macià fou l'home que més ha sabut desvetllar la popularitat al seu entorn. El seu pas alçava grans onades d'afecte; tots els catalans el veneraven. I ell es complaïa en aquestes demostracions, que enfortien el seu patriotisme i li tornaven multiplicada l'autoritat que la seva lluita política havia donat al poble català. Quan moria, tota la ciutat, tota la nació s'acorrnava en silenci al darrera de les seves despulles. La terra catalana tornava a rebre en el seu si aquell home que n'havia sortit, feia setanta quatre anys, i que sempre li havia estat fidel. Les cendres de Francesc Macià i Llussà, llavor fructífera d'heroïsmes, han donat ja belles collites de coratge i de sacrifici. També en donaran, estem-ne segurs, de victòria.

RAFAEL TESIS I MARCA

d'Acció Catalana Republicana

D. JANSALVADOR
1 9 3 7

Cavaller de l'Ideal, suau i selecte, amb una insospitada energia, elegant d'ànima i de figura, polític íntelligent, però amb una manera de fer seva, personalíssima, bondados com un infant, així fou Francesc Macià símbol de nostra Catalunya,

Recordem-lo i seguim-lo..... Avui, en aquestes hores extraordinàries, en la lluita gloriosa per l'eterna i incomparable Catalunya i en l'esforç heroic de tota la República contra els invasors, amb la carn i la sang que es donaper la llibertat que sols poden fruitir els pobles que saben guanyar-la i defensar-la, per la memòria de Francesc Macià: NO PASSARAN!

Handwritten signature

Clixé cedit expressament per aquest número extraordinari d'«ABRIL» pel "Casal d'Esquerra Francesc Macià"

(Prohibida la reproducció)

AQUELLS ULLS...

No vull creure, amics, que els hàgiu oblidat, perquè eren d'aquelles coses que solament en veure-les una vegada, ja no pots sostreure't a la seva influència.

Quin secret enigmàtic devien tenir perquè la seva brillantor, talment com far en mig de tenebres, servis de guiatge a milers i milers d'incondicionals patriotes?

Quina font secreta podia alimentar-los d'aquella inesgotable energia que expressaven constantment la fermesa de les seves conviccions?

Per què ni en els moments en què les tragèdies de la seva vida política, plena d'austeritat i noblesa, mantinguda enfront de les oligarquies que ens oprimien, no perdien tampoc la seva sublim serenitat?

Els recordo. Els recordo en aquell capvespre de pocs dies després de la proclamació de la República. Fou a l'Estadi de Montjuïc, una vegada acabat el partit de futbol «Espanya-Irlanda». Però la seva veu amplificada que ressonava per l'espai proclamant les ànsies de llibertat del

nostre poble, el què més m'impressionà foren els seus ulls. Ells, deien tant com les seves paraules. Quanta fermesa; quant d'aplom; quanta penetració tenien!

També els recordo en ocasió de la propaganda de l'Estatut. Ells foren al meu entendre, la força dinàmica que arrossegà als indiferents samant-los al moviment alliberador de la Pàtria, que s'iniciava amb el plebiscit estatutari.

I quan voltat d'immenses multituds, veient destacar la seva figura d'apòstol, reparaves amb els seus ulls, no tenies forçosament de suposar que la simpatia que desprenien, sens dubte era el secret de què tot el poble el seguís?

I si es trobava voltat d'infants, els veïeu com s'humitejaven de tanta tendresa?

No estava encertadíssim el denominatiu d'Avi, pel que tots el coneixíem?

Però, com tots els humans, el seu cos tingué de rendir el seu tribut de vida, i amb ell, perderen la claredat els seus ulls, aquells ulls en els que tant i tants ens havíem emmirallat. L'irreparable ens l'arrabassà del nostre costat per sempre més.

I fou també un capvespre, que lluny de la ciutat on la mare terra acollia el seu cos immòbil, que em trobava escoltant un aparell de ràdio.

Una veu tremolosa d'emoció ens donava de manera detallada, la informació de l'enterrament.

«Catalans — digué la veu —, acaba d'ésser posada la llosa que cobreix la sepultura del que en vida fou el primer President de la Generalitat retrobada.»

Són exactament les...

Unes llàgrimes caigueren dels ulls dels que escoltàvem. El cor no podia resistir més l'emoció.

El temps ha transcorregut, però aquells ulls encara els tenim clavats molt endins, molt.

P. GARCIA I CORT

LA TOMBA FLAMEJANT

A la memòria del gran cabdill de Catalunya FRANCESC MACIÀ.

Allà dalt de la muntanya hi ha una tomba flamejant, on reposen les despulles del cabdill FRANCESC MACIÀ. Fou cabdill de Catalunya, qui forjà sa llibertat, va seguir-lo tot un poble i seguint-lo el va estimar... Ell, també se l'estimava al seu poble català; ell també va correspondre amb amor pur, abraçant com una fornall encesa i amb el cor de bat a bat...

Allà dalt de la muntanya sota un cel tot estelat hi ha una tomba que flameja per tota una eternitat... Tots els vents li porten flaires de la Pàtria, i de la llar, també el mar amb ses besades l'amanya sense parlar... I els ocells amb ses cantades li teixeixen madrigals... I les flors a cada alçada floreixen amb nou esclat...

Allà dalt de la muntanya hi ha una tomba flamejant, i a les flors que l'acaronen uns bandits varen cremar; però la flama encara és viva en cada cor català... I avui ja és foguera immensa que il·lumina terra i mar... Es llum de fe i d'esperança i flama de l'ideal que abrussa i empeny al poble defensant la llibertat...

Allà dalt de la muntanya entre mig de cel i mar hi ha una llum que nit ni dia no para mai de brillar... És l'esperit de la raça i un símbol: FRANCESC MACIÀ! Cada jorn els fills del poble fan via vers el fossar, flectint el genoll en terra, i amb els ulls il·luminats, li renoven la promesa de lluita i no claudicar als enemics de la Pàtria que la volen soterrar... per més que maldir i facin no han passat ni han de passar... Que ací hi ha per a impedir-ho tot el poble català!...

Allà dalt de la muntanya hi ha una tomba flamejant, cada dia va engrandint-se, cada jorn es fa més gran... per darrera les muntanyes, enllà d'enllà de la mar, travessa rius i fronteres tot el món va il·luminant... I la flama és CATALUNYA! per l'amor dels catalans!...

R. MASSIP I TARRAGÓ

Els esportius i Macià

Tot Catalunya es condolgué de la gran pèrdua soferta. Les demostracions de dol, arreu es prodigaven; una n'hi hagué però, que nosaltres volem remarcar especialment, en complir-se un lustre de la mort del primer President de la Catalunya autònoma.

Ocupàvem, llavors, un lloc en el Consell Directiu del «Futbol Club Barcelona» i en el camp de Les Corts tenien lloc, amb equips estrangers, els tradicionals partits de Nadal. En representació del «F. C. Barcelona» prenguérem contacte amb el Govern de la Generalitat a fi de comunicar com estàvem disposats a suspendre el partit en penyor del nostre dol; malgrat el nostre propòsit, convinguérem amb el Conseller de Governació —el malaguanyat Selves— que malgrat el lloable de la nostra intenció, el partit se celebraria. El Club posà a mig pal les senyeres. El camp s'emplenà a vessar. Els jugadors ostentaven també senyals distintius de dol. Tot just s'havia començat el partit es produí un espectacle espontani i corprenedor. La multitud aplegada tributà dempeus, nua la testa i amb emoció profundíssima l'homenatge del seu silenci respectuós durant el qual el sentiment per la pèrdua del Vell venerable unia tots els presents i es produïa aquella demostració de cultura i de civisme que palesava una vegada més, tot refermant-lo, aquell sagrat ideal que va fer gran al nostre Club i que culminà fent-lo el representant genuí de la causa esportiva de la nostra terra.

En la figura de Macià, per damunt de la seva significació personal, hom hi va veure l'home-símbol que, conseqüent a una actuació honorabilíssima, en uns moments històrics va saber ésser el fidel representant del nostre poble i el guaiador de la vida nacional.

Els esportius de Catalunya palesaren llur sentiment tot just produïda la causa i el ratificaren, en ocasió de l'enterrament assistint-hi en una proporció inigualable,

RAMÓN SABRIÀ I ROCA

MACIÀ IMMORTAL

Enguany s'escau el cinquè aniversari del traspàs de Francesc Macià, cabdill venerat dels independentistes catalans i primer President de la Generalitat restaurada.

Com cada any la tradició nadalenca ens recorda un dels més grans dolors de la nostra vida, el dolor de tots els catalans ben raçats que copsaren tot seguit l'abast enorme de la tragèdia que planava damunt la Pàtria, com cada any el devotíssim pelegrinatge a la tomba que guarda les seves despulles sacsejarà les fibres del sentiment i ens farà sentir amb més intensitat la presència immaterial de l'«Avi» retornant-nos a les tasques quotidianes, que vol dir lluita constant, forjats amb noves energies i reviscolada aquella flama de la fe en els destins de Catalunya que Macià sabé encendre en el cor dels patriotes.

I si cada any aquesta diada és per nosaltres com una obligació sagrada de comparèixer davant un tribunal, al qual hem de rendir comptes de la nostra fidelitat patriòtica i en el fons del fons de la nostra consciència s'hi registra la serena tranquil·litat del deure complert o la torbació produïda per l'acusació endevinada dels patriotes que han donat la seva vida per Catalunya, enguany encara té un major i més rigorós valor de control espiritual per quant l'especialíssima situació creada i la gran responsabilitat històrica dels catalans davant el món ens obliga, a més d'estar d'acord amb nosaltres mateixos, a estar d'acord, sobretot, amb el pensament dels que ens precediren en el sacrifici obligat ensenyant-nos com es serveix Catalunya lluitant fins a la mort.

El contacte amb Macià, abans materialment i ara espiritualment, sempre ha estat una font d'estímul i un doll de fermesa pels patriotes que al seu entorn es formaren i sota el seu alt exemple han ocupat els primers llocs de la lluita per la llibertat. Al voltant de la seva tomba hi ha les dels herois i màrtirs de la Pàtria la més alta representació dels quals correspon als que en vida foren Miquel Badia i Jaume Compte, nous símbols de fermesa i d'abnegació irreductible. En vida el seguiren en les seves gestes amarades de romanticisme i de generositat, en la mort també comparteixen la pau del seu repòs i la seva glòria. Lligat amb el teixit simbòlic d'aquestes tres il·lustres figures exemplars, d'aquesta trilogia sagrada que tanca un idèntic sacrifici en tres manifestacions diverses, les joventuts actuals han rebut l'herència gloriosa d'aconseguir per a la Pàtria aquella plena independència que la sang de tants patriotes ha fecundat.

Francesc Macià s'extingia precisament en el moment en què a Catalunya s'iniciava el període més perillós i més cruent de la seva història i quan el seu cabdillatge hauria pogut portar el poble, aquest poble que ell estimava tant, a solucions reeixides i constructives. I, diem això, perquè nosaltres que sempre ens ha repugnat aquesta alegre irresponsabilitat periodística, que tant s'ha prodigat, de profanar la memòria dels morts il·lustres en proclamar que si ara visquessin serien tal cosa o tal altra, és a dir serien l'antitesi del que eren, amb el qual hom vol justificar cínicament la seva interessada claudicació, nosaltres que coneixíem tota la força atractiva, tot el seny constructiu i tota la capacitat d'abnegació que caracteritzava la seva personalitat pròcer, estem segurs que en qualsevol dels moments difícils i decisius, pels quals ha passat Catalunya en el decurs d'aquests cinc anys, la màgica influència que Macià exercia damunt el poble, hauria evitat desviacions lamentables i enterbolidores i ens hauria estalviat les doloroses experiències negatives que el nostre poble ha hagut de sofrir.

A l'entorn de Macià, s'han fet comparances no sempre exactes. Avui posats a aquesta tasca direm que Macià no és Masaryk. Masaryk era un home d'estat, fred, al qual les cancelleries li lliuraren un conglomerat ètnic perquè en fes un Estat estratègic. Vint anys de Txecoslovàquia gairebé ens havien convençut de la fermesa de la construcció. Suava, però, hem pogut comprovar, amb astorament, com no havia reeixit. En canvi, Macià, més humà que no pas Masaryk, no esclau de cap combinació diplomàtica, és l'alliberador d'una pàtria esclava. És el lluitador que no té altre suport que el dels patriotes que el segueixen i que després han demostrat com havien estat fidels al seu alt mestratge. És l'home que venç en la lluita i destrona una dinastia sense cap ajuda aliena. És l'home que universalitza el problema de la llibertat de Catalunya malgrat l'interès de totes les cancelleries a fer-lo emmutir. I si Macià no és Masaryk, Catalunya no és, tampoc, Txecoslovàquia. Masaryk pogué ésser substituït i Txecoslovàquia esfilagarsada. Catalunya lluita i no podrà ésser vençuda.

Macià és una flama immortal en el cor dels catalans. El poble, el nostre poble, va fer-se'l seu, però no per a oblidar-lo, sinó per a seguir-lo i estimar-lo. L'absoluta possessió del poble per Macià es produïx abans de la seva obra de govern i quan era menysvalorat o blasmat pels polítics professionals. Els altres tots ho tenim present. El poble veurà en Macià el cabdill, el conductor de masses que lluitava per la llibertat dels homes i dels pobles, i s'hi lliurà, amb una confiança com mai no ho havia fet amb ningú, perquè el portés vers la victòria. Macià no traï el poble. Els que gosaren insinuar-ho poc després flectien els genolls davant la gegantina personalitat de l'«Avi». És per això que avui el record de Macià ompla tots els àmbits de la Pàtria i els catalans li serveix aquesta eterna fidelitat increbantable.

MARCEL·LÍ PERELLÓ

d'Estat Català

GENERALITAT DE CATALUNYA
EL CONSELLER DE GOVERNACIÓ
I ASSISTÈNCIA SOCIAL

La vida de Francesc Macià és un exemple de fidelitat a l'ideal i de sacrifici per Catalunya. Macià volia una Catalunya lliurement escollida als albes pobles de la República com nacionalitat senyera de propus i democràcia social, de el benestar per patirment de tots els horons de bona voluntat, per tal que tots tinguessin arrels ben fentes en la patria i hi ho bestim satisfacció a les necessitats seues.
Cada lloc té, en la història, la representació dels pobles que s'escan a les seues arrels i aquesta representació s'incarna en els seus conductors. L'esperit de Francesc Macià s'incarna en tots els catalans incarnat en el President Crupany, que ha recollit i exaltat el sentiment i la voluntat de Catalunya de venjar els seus enemics.
Alfred Gual Decembre 1931

CARNET INTERNACIONAL

La reacció contra els procediments indefectiblement emprats pels règims totalitaris, que fins fa poc venia produint-se amb una lentitud més que lamentable àdhuc entre les masses més directament amenaçades pel progrés de l'esperit nazi-feixista, ha esdevingut en els últims temps, un moviment important i creixent en la consciència de tot el que significa quelcom de llibertat i de devoció per la dignitat humana.

Podem comprovar com apart dels grups interessats dins de cada país, per fanatisme o per càlcul mes o menys erroni, en la defensa i suport dels governs dictatorials, l'opinió pública de tots els pobles, on pot lliurement expressar-se, cada dia fa més patent la seva animadversió contra els enemics de la llibertat, pertorbadors de la pau i del lliure desenvolupament de les relacions entre les nacions.

Els propis homes d'Estat, dintre la circunspecció imposada pels llocs que ocupen, no han deixat en alguns casos d'exposar les seves reserves i aprehensions respecte a la política imprudent i agressiva dels dirigents de Roma i de Berlín. On els homes responsables han parlat amb més claredat, és indubtablement als països d'Amèrica. L'exemple de Roosevelt i del seu Secretari d'Estat, ha influenciat remarcablement als dirigents de les repúbliques sud-americanes i homes que fins fa poc coquetejaven amb els dictadors de l'eix, han canviat rodonament de posició fins al punt de prendre mesures radicals contra els agents i la propaganda dirigida des de Roma i Berlín. Es un exemple colpidor, de què quan els governants de un gran i prestigiós Estat, no dubten en afrontar clarament la realitat i les conseqüències d'una actitud decidida, els Estats menys poderosos es senten reconfortats i disposats a recolzar una política de defensa comuna. Caldria que les potències occidentals europees treguessin del fet les conseqüències adequades.

En l'actual conferència de Lima tots els països americans representats, senten la imperiosa necessitat de defensar la seva independència política i econòmica de les influències exòtiques, i si bé no és fàcil, segons sembla, d'arribar a concretar la fórmula de declaració comuna, aquesta dificultat pervé principalment en l'abast i la precisió dels termes en què pugui ésser concebuda. No obstant, és indubtable la voluntat general en la defensa dels principis democràtics que

informen la majoria de les constitucions americanes, com a mesura de protecció contra l'anomenat virus totalitari.

Més important, encara, que la reacció dels homes de govern, és el sentiment popular que ve despertant-se en un grau superlatiu. Les diferents manifestacions d'aquest sentiment queden palesades davant les mostres d'adhesió i afecte que troba al seu pas la delegació que presidida per Prieto es dirigeix a Xile en representació de la República, per tal d'associar-se a la presa de possessió del nou president Sr. Aguirre, representant del Front Popular d'aquella República.

A Europa, igualment, grans zones d'opinió fins ara simpatitzants amb el totalitarisme, per creure constituïen uns règims defensors dels principis estatuts i tradicionals, es veuen obligades a rectificar, en adonar-se de què ultra constituir un perill per la pau i la propagació del culte a la violència, no poden en cap de les maneres representar una base segura pels principis que volen preservar, que es vulgui o no, tenen el seu millor suport en el respecte a la llei i a la llibertat.

Es en aquest ambient, poc propici a èxits fàcils com el de Munic, que Mr. Chamberlain ve preparant la seva visita a Roma. O molt ha de variar Mussolini en els seus procediments i rebaixar les seves exigències, o malgrat la

bona voluntat i constància del Primer Ministre britànic, dubtem molt de què sigui possible en surti quelcom pràctic de la pròxima conferència i tot quedi reduït a guanyar temps, ajornant, però no evitant, l'agreujament de les diferències que poden portar a un conflicte greu i definitiu.

S. FIGUERAS

DE LA BERRAGUARDA AL FRONT

LLETRES AL MEU GERMÀ

XII

Estimat Pere:
La Direcció d'ABRIL, ens ha anunciat el seu propòsit de commemorar l'aniversari del traspàs de Francesc Macià, amb un número extraordinari, i just és que, identificats en tot el que sigui honorar la memòria del primer President de la Catalunya retrobada, et parli avui de records personals en relació amb el successor de Pau Claris.

Macià, tingué sempre, una confiança en el poble de Catalunya, i es vanava sovint d'aquesta fe. En la inauguració d'un cicle de conferències que sobre «Orientacions Nacionalistes» tingué lloc el 2 d'abril del 1922, en el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, acte en el qual em cap l'honor de poder dir que hi vāreig assistir, com ho havia fet ja en altres d'anteriors en els que hi participà Macià, aquest digué davant d'un públic nacionalista, tan nombros com entusiasta, que, dialogant amb Cambó, aquest el tractà d'il·lús per la seva confiança en el Poble, al que replicà, que cap motiu tenia per a desconfiar-ne. En aquest acte, per tants conceptes transcendental, Macià fundà l'organització «Estat Català» i en el mateix, féu una crida a les joventuts catalanistes, nomenant-les «el nervi del nostre exercit alliberador» i palesà la necessitat d'un desenrotllament físic per tal d'evitar que els febles fossin atropellats i escarnits; féu al·lusió als republicans fills espirituals de Pi i Margall dient-los que esperava tindrien fe i entusiasme per a l'organització que projectava. Especialment es dirigí en aquell acte als obrers, qualificant-los de la força vital més intensa de Catalunya. Tot sentint el problema de llibertat col·lectiva, és necessari — digué — que Catalunya sigui la mare amorosa dels propis fills agermanats al seu redós amb vincles d'amor indestructibles. Proclamà com l'únic camí seguidor, era el de formar un Estat Català a base d'una República Catalana i recomanà fermesa i decisió per la futura grandesa de la nostra Pàtria, manifestant com de no mancar l'entusiasme creia i prometia el triomf definitiu de la causa per la qual propugnava i d'ell foren les següents paraules: «Vosaltres amb mi, jo al vostre costat i tot i tots per la llibertat de Catalunya».

Forem molts els que aquell mateix dia ens enrolàrem a l'organització que s'acabava de fundar, abrandats pel foc de les seves paraules que traspuaven com sempre aquell doll de sinceritat en ell tan característica. Fidels a l'esperit que animava a Macià, constatem com avui són actuals encara aquells postulats que fa més de setze anys el nostre President proclamava. Jo estic cert que en transgir Macià el dia 17 d'abril del 1931, féu — com qui ho qodia saber, oportunament va manifestar — el sacrifici més gran de la seva vida; però jo crec encara que si va fer

aquest sacrifici, fou perquè ell el creia en profit del seu ideal que tard o d'hora ha de triomfar definitivament. Qui no ens assegura que hi som molt més aprop avui

ALCALDE DE BARCELONA

La devoció del nostre poble en vos Macià era del tot justificada, ja que en ell la defensa dels humils, dels treballadors, no consistia sols en una posició o un motiu de propaganda, era un culte profund per la justícia. Recordo en aquest aspecte, el gest del nostre primer President en la defensa dels drets i de la dignitat dels obrers forasters de Barcelona que s'enfrontava a l'empresari de l'Emmalitat amb Arqueria de D'op, i que enfrontava la dels interessos patronals reaccionaris.
W. Salvat

del que hi seríem si llavors no hagués estat restablerta la Generalitat?

Macià arribà a ésser l'home-símbol dels catalans i el primer magistrat de Catalunya; però per arribar-hi li calgué lluitar constantment en perjudici del seu personal profit i benestar; ell, però, irreductible en els seus propòsits, s'acará amb totes les contrarietats i possiblement les majors no foren pas les més vistoses. Els qui de ben joves en som devots seguidors seus, sabem com eren moltes les persones destacades que no volien posar en perill el propi prestigi anant en companyia del qui titllaven de foll o de visionari. La perseverança en el seu ideal el portà a la consecució del que havia estat qualificat d'utòpic. On rau, però, la base del seu triomf, jo crec que és en la confiança il·limitada que sempre tingué en el poble de Catalunya.

Són abundants els fets i les circumstàncies que hom pot recordar a honor i lloança de Macià, però, d'entre tots, jo vull remarcar, perquè l'estimo com a un dels més importants, el fet per ell aconseguit de fer interessar als obrers per les coses de la Pàtria i la protecció que, sempre que estigué al seu abast, prodigà a profit d'aquell Poble treballador de Catalunya que tant corresponia al seu afecte i entre el qual ens hi trobem compresos, com tants d'altres, tu i el que això escriu, el teu germà que cordialment et renova el seu afecte,

RAMON

18 de desembre del 1938.

Macià inaugura la nova època de la Catalunya estatol. Els reguts i anjoxes que en un bon dia portarà el del nostre moviment s'han finit de preparar i s'han esplotats.
Clavos

Clavos